

ZIYOLINING KASB ETIKASI VA MADANIYATI

Ziyomiddinova Nilufar Avazbekovna

NamDU Ta'lim va

tarbiya nazariyasi metodikasi (Boshlang'ich ta'lim) magistri

Annotatsiya: *Ziyolining kasb etikasi va madaniyati ,nutuq madaniyati , o'zini tutish odobi, yurish-turish odobi va kiyinish madaniyati muhim o'rin egallaydi.*

Kalit so'zlar: *kasb etikasi, yurush-turish odobi, ziyolilarning kiyinish etikasi, muomila qilish madaniyati.*

Bugungi kunda respublikamiz hayotida yuz berayotgan barcha ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy, na'naviy va madaniy o'zgarishlar jamiyat uchun har tomonlama chuqur bilimga ega bo'lgan, jismonan sog'lom, axloqan pok, ma'nan yetuk insonlarga bo'lgan ehtiyojini keltirib chiqarmoqda.

Ta'lim, fan, madaniyat tizimida ishlaydigan xodimlar o'zining fuqorolik burchini, o'z vazifasini qanchalik halol va sidqidildan ijro etishi, hech mubolag'siz fuqorolarning nazorat qiluvchi organlarga ishonchi qay darajada bo'lishini belgilaydi.

"Kasb etikasi"(yoki kasbiy axloq)- bu odamlarning kasb faoliyatidan kelib chiqadigan o'zaro munosabatlarning axloqiy xarakterini ta'minlaydigan qonuniyatlardir.

Kasb etikasi axloq madaniyati tizimida yaqqol ko'zga tashlanadi. Chunkiy inson voyaga yetib bir kasbning boshini tutgach, o'z kasbi doirasida odamlar bilan muntazam munosabatda bo'ladi. Bu munosabat, bir tomondan, hamkasabalra davrasida ro'y bersa, ikkinchi jihatdan , u kasb talabiga binoan uchrasgadigan turli toifadagi odamlar bilan yuzaga keladi. Ayni paytda kasbiy odob axloqiy madaniyatning eng yuzsak shakllaridan biri; uning jamiyat axloqiy hayotidagi o'rni yuksak,

Ziyolilarning kasb axloqi o'z kasblaridagi qadr- qimmat, halolik va pokliknimustahkamlash uchun zarurdir.

Ziyolilar bo

shqa kasb egalaridan tashqi ko'rinishi kiyinish, o'zini tutish, muomila madaniyati, tishqoqligi, xizmatga shayligi intizomliligi o'z kasbini sevishi bilan ham alohida ajrab turadi.

Kiyinish etikasi qoidalarining asosiy maqsadi –xodimlarning kiyinish madaniyati madaniyat, tashqi ko'rinishi, yurish-turishi, odob-axloq, qonun -qoidalarga mos keltirish orqali o'ziga va mehnat jamoasiga bo'lgan hurmati va ishonchi, ish samaradorligini oshirishdan iborat.

Xodim birinchi navbatda, jamoani obro'ni saqlashi, shu idora manfatlari uchun qayg'urishi lozim.

-kiyinish uslubi odmi hamda ish uslubiga monand bo'lishi zarur;

-kiyim toza, dazmollangan, atrofdagilarni o'ziga jalb qiladigan turli xildagi bezaklarsiz bo'lishi lozim;

-tanlangan oyoq kiyimi libosiga mos bo'lishi kerak.

To'g'ri so'zlik- odamlar bilan odob- axloq asosiga qurilgan munosabatni, xushfe'likni, to'g'rilik esa har qanday vaziyatda o'zini tuta bilish.

Xushmuomalalik- xulq - atvorning kundalik xususiyati bo'lib odamlarni hurmat qilishni anglatuvchi axloqiy qadryatlar. Xushmuomalalik – bu xulq madaniyatning elementartalabi, odamlar bilan mehr-oqibat asosida qurilgan muloqotning sharti, har qanday kishiga, agar u yordamga muhtoj bo'lsa, yordam qo'lini cho'zish, nazorat doirasida ko'zga tashlanadigan xislatlardir. Xushmuomalalik-ziyolilarning madaniyatligi qanchalik yuksak ekanliklaridan dalolatdir.

Kamtarlik- yutuqlarni pesh qilmaslik, manmanlikdan xoli bo'lish, vazminlikni bildiradigan sifatdir. Shu bilan birga, o'ta kamtarlik ham manmanlikka kiradi. Iste'dodli odam o'z istedodini yashirsa ham, ite'dodi ko'rinib turadi. Kamtarlik tortinchoqlik degani emas. Tortinchoq odam o'zini yetarli darajada baholay olmaydi, o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Ziyolilar kasbida muomila qilish madaniyati alohida ahamiyat kasb etadi.

1. Har bir xodim xizmat burchini bajarishda, eng avvalo o'z muomila madaniyatiga e'tiborli bo'lishi lozim, odamlar uning xulq-atvori, xatti –harakati, so'z ohangi va tashqi qiyofasiga qarab butun bir sohaga baho berishlarini, uning obro'si davlat obro'si ekanligini unutmasligi kerak.

2. Shaxslarga murojaat qilganda salomlashish odobiga to'liq rioya qilishlari, o'zini to'liq tanishtirishi, so'ng murojaat qilishi sababini va maqsadini tushuntirib, diqqat va sabrtoqat bilan ularni eshtish kerak.

3. Berilgan barcha savollarga, murojatchilarga xushmuomalalik bilan javob berish, ularga yotig'l bilan tushuntirish, iloji boricha yordamlashish, imkoniyat bo'lmaganda esa tegishli maslahatlar berish.

4. Shaxslar bilan muomila qilish chog'ida;

-dimog'dorlik, manmanlik, qo'pollik qilish;

-kinoyali, dag'al tarzda tanbeh berish ;

- gapirganda inson qadri – qimmatini taxqirlovchi pichin va qochiriq so'zlarni ishlatish;

5. Nutuq madaniyatiga ham e'tibor qaratish lozim.

- so'z tartibini grammatik qoidalarga to'la asoslangan bo'lishi kerak;

- fikr sodda, aniq va qisqa ifodalanishi kerak ;

- fikr kasbga doir terminlar asosida boyon qilinishi lozim;

- jargonlar, og'zaki so'zlashuv uslubiga xos so'zlar ishlatilmasligi kerak ;

- eskirgan so'slarn va iboralarni iloji boricha ishlatmaslik yoki o'rniga qarab ishlatish lozim.

Jamiyatda ziyolilar madaniyat odob- axloqi, madaniyati , o'zini tuta olishi kelajakda tarbiyalanayotga har bir insonda nomoyon bo'lishi kerak.

Biz o'qituvchilar yosh avlodni har tononlama yetuk, ma'naviyati yuksak odob- axloqli, notiq, mantiqiy va teran firlay oladigan shaxs qilib tarbiyalashimiz lozim.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Mirziziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz.Toshkent -2017.
2. Sharifxo`jayev M.Davronov Z.Ma`naviyat asoslari, o`quv qo`llanma- T Moliya instituti-1906.
- 3.Muhammadjanov L.A. Ortiqova D.O. Obidjanova F.A. Masharipova G.K “Professional etika va etiket” o`quv darsligi. “Adabiyot uchqunlari” nashiryoti –Toshkent-2018.